■ سال بیست‌وهشتم ■ شماره ۸۱۰۸ ■ پنجشنبه ■ ۲۹ دی ۱۴۰۱

ایران

صاحب امتیاز:
خبرگزاری جمهوری اسلامی
مدیر مسئول: محمدحسن روزی‌طلب
جانشین مدیر مسئول و سردبیر: کمیل نقی‌پور

تلفن: ۸۸۷۶۱۷۲۰ نمابر: ۸۸۷۶۱۲۵۴ ارتباط مردمی: ۸۸۷۶۹۰۷۵
پیامک: ۳۰۰۰۴۵۱۲۱۳ روابط عمومی / نشانی: تهران خیابان خرمشهر،شماره ۲۰۸
صندوق پستی: ۵۳۸۸-۱۵۸۷۵ / امور مشترکین: ۸۸۷۴۸۸۰۰
چاپ: چاپخانه‌های همشهری، شرکت چاپ جام‌جم
سازمان آگهی‌های روزنامه ایران: دارنده گواهینامه ایزو ۹۰۰۱ از شرکت NISCERT
پذیرش سازمان آگهی‌ها: ۱۸۷۷ (۰۲۱)
انتشارات مؤسسه فرهنگی مطبوعاتی ایران: ۵-۸۸۵۴۸۸۹۲
http://irannewspaper.ir

اذان ظهر ۱۲/۱۵ | اذان مغرب ۱۷/۳۸ | نیمه شب شرعی ۲۳/۳۱ | اذان صبح فردا ۵/۴۴ | طلوع آفتاب فردا ۷/۱۲

سخن روز

پیامبر اکرم صلوات الله علیه:
از نفرین مظلوم بترسید اگرچه کافر باشد، زیرا در برابر نفرین مظلوم پرده و مانعی نیست.
[نهج الفصاحه، ح۴۸]

اگر تبلیغ انسانیت جرم است، من مجرمم

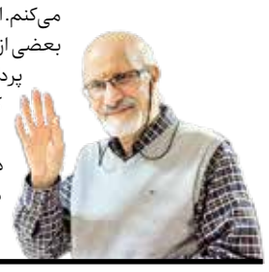

داوود فتحعلی‌بیگی: تعدادی از همکاران ما اجرای تئاتر را تعطیل کرده‌اند. شخصاً در نمایشم انسانیت، مهربانی و رأفت را تبلیغ می‌کنم. اگر تبلیغ اینها جرم است، پس من مجرمم! حرف من این است که اگر اعتراضی داریم، اول رفتار خودمان را درست کنیم. بعضی از دوستان اعتراض می‌کنند در حالی‌که همین دوستان وقتی کاری روی صحنه برده‌اند، دستمزد عوامل نمایش‌شان را پرداخت نکرده‌اند. الان همه دارند کار می‌کنند بجز بچه‌های تئاتر. چرا باید برای اعتراض اجتماعی، کار فرهنگی را تعطیل کنیم در حالی که می‌توانیم در کار فرهنگی حرف دل مردم را بزنیم؟ متن نمایش «در و گبر و یک قرص نان» مربوط به دوره صفویه است. زمانی که بارگاه امام رضا(ع) زیر نظر شیخ بهایی بازسازی می‌شده و نقل است که شیخ دستور می‌دهد دری بسازند که از آن هیچ غیرمسلمانی نتواند وارد حرم شود، اما امام در خواب به شیخ یا حاکم آن دوره می‌گوید در خانه من به روی همه انسان‌ها باز است.

بخشی از صحبت‌های کارگردان تئاتر با ایسنا

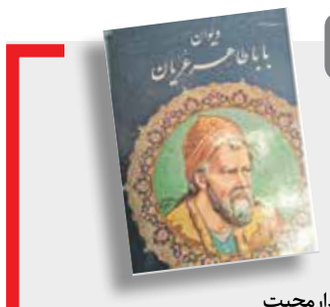

دلی دیرم خریدار محبت
کزاو گرم است بازار محبت
لباسی دوختم بر قامت دل
ز پود محنت و تار محبت

باباطاهر عریان

نگاره

رضا بدرالسماء

چهلستون اصفهان با برف زیباتر شدی

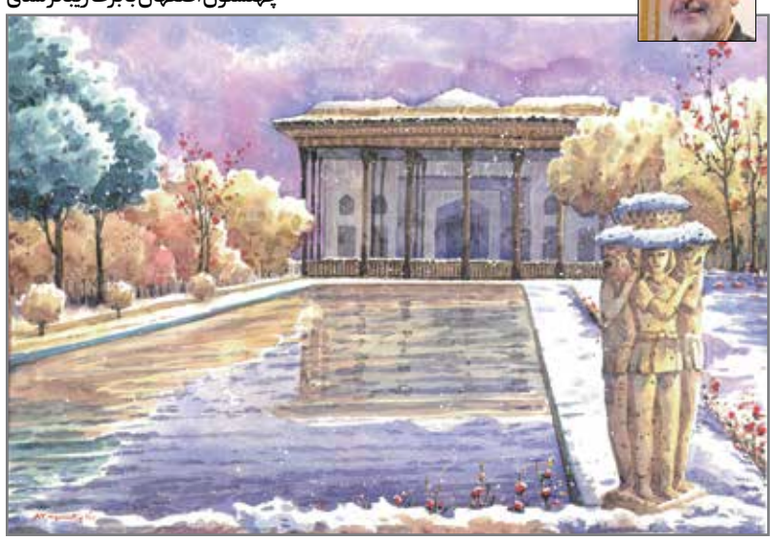

فضای مجازی

یکی از چهره‌های بی‌نظیر، یا بهتر است بگوییم یکی از بهترین صداها که نسل‌های مختلف با آن خاطرات فراوانی دارند و هنوز صدایش را به‌خاطر می‌آورند متأسفانه رفت تا به جمع صداهایی که به ابدیت می‌پیوندند، افزوده شود. با هم مروری به اخبار فرهنگی و هنری در فضای مجازی داشته باشیم.

■ فقدان

هوشنگ لطیف‌پور یکی از چهره‌های شاخص و پیشکسوت دوبله و از نخستین مدیران دوبلاژ ایران بود که متأسفانه به‌تازگی در ونکوور کانادا درگذشت. او کار دوبله و مدیریت دوبلاژ را از سال ۱۳۳۲ با فیلم شنل آغاز و فعالیت در سینما را با دوبلاژ شروع کرد و در سال ۱۳۳۷ با مشارکت فرخ‌زاد استودیوی دوبلاژ «سایه» را تأسیس کرد که تا سال ۱۳۴۰ فعال بود. تعداد زیادی از گویندگان مطرح عرصه دوبله مانند پرویز بهرام، ژاله کاظمی، فهیمه راستکار و زهره شکوفنده کار خود را با هوشنگ لطیف‌پور آغاز کرده یا در کارهای وی به نقطه اوج فعالیت خود رسیده‌اند. همچنین منوچهر نوذری نخستین بار از طریق او به دوبله دعوت و به ایرج دوستدار جهت کارآموزی دوبله معرفی شد. لطیف‌پور گویندگی فیلم «اتللو»، راوی سریال «دایی جان ناپلئون» و همچنین گوینده متن سریال دلیران تنگستان بود و بیشتر مدیریت دوبلاژ را برعهده داشت که از جمله آنها می‌توان به «بدنام» (ساخته آلفرد هیچکاک)، «جولیوس سزار»، «دون کیشوت» (ساخته گریگوری کوزنتسف)، «توت فرنگی‌های وحشی» (ساخته اینگمار برگمن) اشاره کرد.

■ تجسمی

عبادرضا اسلامی کولایی، مدیر موزه هنرهای معاصر تهران به ایسنا گفته این مکان فرهنگی و هنری سه روز دیگر و همزمان با دهه فجر بازگشایی خواهد شد. «مینیمالیسم و کانسپچوال آرت» عنوان آخرین نمایشگاهی بود که در موزه هنرهای معاصر تهران برگزار شد. با تمام شدن این نمایشگاه، موزه هنرهای معاصر تهران برای مدت زمان نسبتاً طولانی به منظور تعویض کف‌پوش‌ها و برخی تعمیرات دیگر تعطیل شد. او همچنین جزئیاتی از آخرین روند تعمیرات در موزه هنرهای معاصر تهران ارائه کرده و گفته: «گالری انتهایی از امروز کار تعمیراتش تمام می‌شود و فکر می‌کنم تا پس‌فردا کفپوش گالری‌ها تمام خواهد شد. موزه قبلاً بازسازی و مرمت شده بود و ما فقط بحث کف‌پوش‌ها، نوسازی و برخی موارد جزئی را داشتیم؛ بنابراین موزه هنرهای معاصر تهران تا پس فردا بازگشایی خواهد شد و ما کتباً این موضوع را به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و معاونت هنری اعلام کرده‌ایم. همکاران ما در اداره کل هنرهای تجسمی نامه‌ای زدند که آمادگی داشته باشیم تا نمایشگاهی به مناسبت دهه فجر برگزار کنیم.»

■ ادبیات

کاوه میرعباسی مترجم ایرانی خبر داده که در حال ترجمه کتابی از یک نویسنده زن اسپانیایی است اما از آوردن نام کتاب از ترس لو رفتن، خودداری کرده است. او درباره کتاب‌هایی جدید که در دست چاپ یا ترجمه دارد، به ایسنا گفته: کتابی در دست چاپ یا آماده چاپ ندارم اما کتابی در حال ترجمه دارم که تا زمان انتشار، اسمش را نمی‌گویم زیرا ممکن است دیگرانی بیایند و از روی دست من سریع‌تر این کتاب را ترجمه کنند. در این حد می‌توانم بگوییم که نویسنده این کتاب یک نویسنده زن اسپانیایی است که در اسپانیا معروف است، کتابش موفق بوده اما از این نویسنده کتابی در ایران ترجمه نشده است. میرعباسی درباره اینکه چرا مترجمان کمتر سراغ نویسنده‌های معرفی نشده به جامعه ادبی می‌روند و بیشتر از نویسنده‌های مطرح یا لیست‌های پرفروش ترجمه می‌کنند، هم می‌گوید: یکی از علت‌های این موضوع اقبال کم به آثار جدید است پس معمولاً ناشران و مترجمان به فهرست‌های پرفروش رجوع می‌کنند و به همین دلیل امکان دارد چند مترجم سراغ یک کتاب بروند. در سال‌های اخیر این موضوع بیشتر شده است، البته همیشه هم فهرست‌های پرفروش جواب نمی‌دهد زیرا سلیقه ایرانی‌ها متفاوت با سلیقه مخاطبان دیگر کشورهاست و گاه خیلی از این کتاب‌ها استقبال نمی‌شود.

به مناسبت ۳۰ سال فعالیت یکی از مشهورترین کارگردان‌های کره‌ای، کتابی جامع درباره کارنامه او منتشر می‌شود. پارک در ماه مه ۲۰۲۲ به‌عنوان دومین کارگردان کره‌ای موفق شد تا جایزه کارگردانی را از جشنواره فیلم کن بگیرد. وی این جایزه را برای فیلم رمانتیک «تصمیم به ترک» با بازی تانگ وی و پارک هائیل دریافت کرد. این فیلم به تازگی در جوایز فیلم اژدهای آبی کره موفق به کسب ۶ جایزه شد و در عین حال نماینده کشورش در رقابت بهترین فیلم بین‌المللی اسکار ۲۰۲۳ نیز هست. این کتاب که با عنوان «در نهایت، پارک چان ووک» منتشر می‌شود با سرمایه‌گذاری جمعی تولید می‌شود و در حالی که زمانی معین برای تأمین مالی تولید آن تعیین شده بود، ظرف چند روز به هدف خود که جمع‌آوری ۶۵ میلیون وون (نزدیک ۵۰ هزار دلار) بود رسید و از آن هم فراتر رفت و در نهایت ۳۳۴ میلیون وون یعنی ۵ برابر هدف اولیه خود را گرد آورد.

■ سینمای جهان

با معرفی نامزدهای جوایز آنی ۲۰۲۳، نتفلیکس با کسب ۵۰ نامزدی با فیلم‌های مختلفش و از جمله «پینوکیوی گی‌یرمو دل تورور» پیشتاز شد. این فیلم تاکنون ۳۸ جایزه در این فصل از جوایز کسب کرده که جایزه گلدن گلوب برای انیمیشن بلند از جمله آنهاست. این انیمیشن یکی از ۳ پروژه نتفلیکس است که در بخش بهترین انیمیشن بلند جوایز آنی جای گرفته است. دیگر فیلم‌های نتفلیکس در همین بخش شامل «هیولای دریایی» و «وندل وحشی» هستند. «قرمز شدن» پیسکار-دیزنی و «گربه چکمه‌پوش: آخرین آرزو» از دریم‌ورکز دیگر فیلم‌های مدعی کسب جایزه بهترین انیمیشن بلند هستند. امسال علاوه بر جوایزی که در بخش‌های مختلف رقابتی اهدا می‌شود، آنی از پیت داکتر نویسنده و کارگردان و مدیرعامل پیکسار نیز تجلیل می‌کند. کریگ مک‌کراگن خالق مجموعه‌های تلویزیونی و اولین لمبارت فقید که برای فیلم‌های کوتاه خود شهرت داشت نیز هر یک جوایز یک عمر موفقیت شغلی را می‌گیرند.

یادداشت

تغییر خط فارسی و مسأله شکاف فرهنگی

مهدی صالحی
دبیر انجمن ویرایش و درست‌نویسی

تمدن با خط شروع شده و یکی از مؤلفه‌های تولید و حفظ فرهنگ است. حکمرانان تمدن اسلامی همواره از خط استفاده کرده و مؤلفه مهم فرهنگ اسلامی، خط آن است. از قضا این خط نیاکانی و امروزین فارسی ما را ایرانی‌ها تولید کرده و به تاجران عرب آموزش داده بودند و همین خط در دوره تمدن اسلامی وارد کوفه شد و با عنوان خط کوفی در سراسر تمدن اسلامی انتشار یافت. ایرانیان سهم جدی و اثربخش و انکارناپذیری در تولید و توسعه دانش‌ها و به‌کارگیری هنری این خط داشتند. تمامی جلوه‌های فرهنگ اسلامی - ایرانی با خط فارسی عجین شده و اگر با رویکرد دقیق باستان‌شناسانه نگاه کنیم، قرآن با خط ایرانیان که مسلمانان از آن استفاده می‌کرده‌اند، نوشته شده است. از این خط در تمدن اسلامی استفاده می‌شده و این افتخاری برای همه ما ایرانیان است.

در دوره ملت‌سازی و با رویکردی استعماری، روشنفکران عصر مشروطه به‌دنبال تغییر خط فارسی رفتند که امثال ملکم‌خان و آخوندف برای خط فارسی دستور خط جدید نوشتند. حدود ۲۶ خط جدید برای خط فارسی نوشتند و تلاش کردند که حروف را به تقلید از حروف لاتین به‌صورت جداجدا بنویسند، حتی ملکم‌خان کتابی را هم در فرانسه به شیوه خط جدید طبق نظر خود چاپ کرد و زمانی این کتاب در سفارت ایران در فرانسه موجود بود. این تلاش‌ها، با تقویت پشتوانه‌های نظری و حقنه‌سازی حاکمیتی، در بعضی کشورها از جمله در ترکیه به نتیجه رسید و امروزه عملاً خط فارسی عثمانی دیگر به کار نمی‌رود و افراد در صورت نیاز باید آن را بیاموزند. تغییر خط در ترکیه شکاف فرهنگی تاریخی عمیقی را به بار آورد.

هنوز هم در کشورسازی‌ها به‌دنبال تغییر خط هستند و در بین استادان زبان‌شناسی ما هنوز این رویکرد مدافعانی دارد و حتی سه سال پیش در نشستی دکتر عاصی گفته بودند که خط فعلی فارسی باید عوض شود. دکتر کوروش صفوی هم با نگاهی داروینیستی، از مدافعان تغییر خط فارسی هستند و از قضا این استادان دلایل علمی خودشان را هم می‌آورند و البته به تخریب‌های فرهنگی این دیدگاه و به تجربه‌های دیگر کشورها نظر ندارند و بی‌گمان توجه نمی‌کنند که این کار آب ریختن به آسیاب امپریالیسم زبانی است. چرا بحث تغییر خط در کشورهایی همچون فرانسه و آلمان و انگلیس و حتی در کشورهای عربی مطرح نمی‌شود؟ اهتمامی که در همه کشورها به حفظ خط و ارزش‌های آن هست، چرا در کشور ما دیده نمی‌شود؟ با توسعه فناوری‌های چاپ و نشر، نیاز به فناوری‌های خط محسوس‌تر است. گرچه ابزارها عوض شده، هنوز فکر تغییر خط در راهبردهای استعماری وجود دارد.

با ورود گوشی‌های تلفن همراه، تمام ایرانی‌ها مجبور بودند فینگلیش بنویسند و بزرگ‌ترین تهدید برای خط فارسی از طریق فناوری شکل گرفت. با اقدام هوشمندانه وزارت صمت، وزارت ارتباطات و فرهنگستان زبان و ادب فارسی، همه شرکت‌های واردکننده تلفن همراه موظف شدند از خط فارسی پشتیبانی کنند. معتقدم که اگر متولیان زبان فارسی همین یک کار را برای خط فارسی کرده باشند، واقعاً کار مهمی کرده‌اند و باید از آنها تجلیل کرد که مانع ایجاد شکاف فرهنگی مهمی شده‌اند. اگر این اتفاق نمی‌افتاد امروز همه ما فینگلیش می‌نوشتیم.

اتفاق هولناکی که افتاده این است: انجمنی پیدا شده که آموزش خوشنویسی با قلم نی سرتخت و دوات را کنار گذاشته و با تحولی جدی در آموزش، از ابزارهای روز و قلم با سر کروی استفاده می‌کند. در این انجمن، افراد طی یک‌سال خوشنویس می‌شوند و گاه به درجه استادی می‌رسند. چنین خدمتی به فرهنگ و خط فارسی کم‌نظیر است؛ اما انجمن خوشنویسان سنتی و به‌تبع آنها نهادهای حاکمیتی همچون وزارت ارشاد تاکنون مقابل آنها ایستاده‌اند. نغز اینکه مؤسس انجمن خوشنویسان نوین ایران، خود شاگرد استاد امیرخانی و استاد خوشنویسی در همان انجمن سابق بوده است. خط خوش در جامعه ما مایه آبرو و یکی از محورهای مهم آموزش بوده است و در واقع آب‌باریکه‌ای برای وصل شدن به ریشه‌های فرهنگ. مخزنی بوده که ریشه‌ها را نمناک نگه می‌داشته؛ اما امروزه هیچ مزیتی به حساب نمی‌آید و در آموزش و ترویج آن، کوتاهی و قصور و تقصیر واقعاً بارز است.

آموزش‌وپرورش هم دیگر روی خط تکیه نمی‌کند و در پژوهشی که دکتر غفوری درباره کتاب‌های درسی انجام داده‌اند، نشان داده‌اند که در کتاب‌های درسی، خط تحریری در حال ازبین‌رفتن است. دکتر خانلری در آن زمان با برگزاری همایشی سعی کرد استادان زبان فارسی را برای رسیدن به آیینی مشترک که همه از آن تبعیت کنند، جمع کند؛ اما به نتیجه‌ای نرسند. ایشان بیش از ۵۰ سال پیش به ضرورت تدوین آیین‌نامه راهنمای نگارش و استفاده از خط رسیده بود.

در جلسه‌ای با دکتر حداد عادل در حدود سال ۱۳۹۳، یکی از مطالبات ما از فرهنگستان این بود که باید در دستور خط بازنگری شود. بعد از گذشت ۲ سال، کارگروه بازنگری دستور خط تشکیل شد. حدود ۵۰ جلسه در این خصوص برگزار شد. نهایتاً پیش‌نویسی نوشته شد که بعد از حدود دو سال، هنوز تصویب و ابلاغ نشده است. شوربختانه در این دوره، دو نفر از استادان، دکتر داوودی و دکتر ذوالفقاری هم به جهان باقی کوچ کردند. قرار بود در کارگروه بازنگری دستور خط، شیوه‌نامه نوشتار محاوره‌ای را که الان در فضای مجازی به شدت رایج است، منتشر کنیم؛ ولی هنوز اندر خم یک کوچه‌ایم. در این روزگار، محاوره‌نویسی دارد دنیای زبان فارسی را درمی‌نوردد.

***متن تلخیص شده نشست «خط فارسی و عملکرد نهادهای متولی» که در حوزه هنری برگزار شد.**

یادداشت

سواد سطر سفید

سعید فلاح‌فر
پژوهشگر هنر

پر واضح است وقتی درباره یک شخصیت ماندگار تاریخی یا فرهنگی صحبت می‌کنیم، پیش از هر چیزی به آنچه گفته است، می‌پردازیم؛ خصوصاً اگر این شخصیت مؤلف باشد، مراجعه به نظرات مکتوب و مضبوطش اولین منبع برای شناخت آرای او خواهد بود. شاعران را در میان ابیاتشان پیدا می‌کنیم و سیاستمداران را از سخنرانی‌ها و جملات قصاری که در حافظه تاریخی به‌جا گذاشته‌اند، می‌شناسیم. برای مطالعه اوضاع اجتماعی یا جایگاه حکمرانان و سلسله‌های حکومتی به تحلیل معماری و شهرسازی آن دوره می‌پردازیم. تلاش می‌کنیم برای نویسندگان و داستان‌پردازان، گفتارها و شخصیت‌های مشابهی از میان کتاب‌هایشان استخراج کنیم. نقاشان را از روی تابلوهایی که کشیده‌اند، قضاوت می‌کنیم. برای آنچه در سرگذشت موسیقیدان‌ها یافته‌ایم، به‌دنبال مستنداتی در آهنگ‌ها و تصنیف‌هایشان هستیم. آنچه هست، بدیهی‌ترین و اولین مستنداتی است که تصورات ما را از افرادی خاص یا وضعیت معین، شکل می‌دهند.

حافظ در میان غزلیاتش، رندی عارف‌اندیش است. فردوسی دل‌سپرده به آیین کهن ایرانی و حماسه‌های پهلوانی است. مولوی در مثنوی معنوی و غزلیاتش، از فقیهی متشرع تا عارفی صوفی‌مسلک چرخ می‌زند. نزدیک‌تر بیاییم؛ سهراب سپهری خلوت‌گزیده است و مهدی اخوان‌ثالث، زخم‌خورده ناامیدی که «امید» تخلص می‌کند. احمد شاملو عاشق پیشه‌ای است که مدام به اوضاع سیاسی و اجتماعی می‌تازد. خیام را چنان سرمست باده می‌شناسیم که ابیاتش را بر دیوار میکده‌های جهان نوشته‌ایم. کمال‌الملک از «گربه و قناری» و «مزرعه گاوها» در سال ۱۳۰۸ هـ. ق به فالگیر یهودی در سال ۱۳۱۶ هـ. ق می‌رسد. هم تابلوی «آئینه‌خانه کاخ گلستان» را می‌سازد، هم «صورت رامبراند» و «به خاکسپاری مسیح». آیا این تمام باورهای نقاش است؟ آیا اثری بوده که کمال‌الملک میل یا اجازه ساختنش را نداشته باشد؟

در میان صدای شمشیرها و نعره دیوان شاهنامه، چه سطرهای لطیفی از تصاویر ناب جذبه‌های تنانه عشق که می‌درخشند. در لطایف عارفانه حافظ چه امیال زمینی تندی که مستور می‌شوند. در میان واژه‌های مستانه خیام، چه فیلسوف بی‌بدیلی که با چشم‌های خمار نشسته است. این گواهی است که اهالی ادب و هنر، فارغ از قالب و مضمون واحد، سری به سایر تمایلات خود زده‌اند و اگر سکوتی کرده‌اند، به حکم محدودیت‌های اثر هنری و ادبی نبوده است؛ این «سکوت» سطر نخوانده هنر و ادبیات است در شناخت کامل چنین شخصیت‌هایی.

آیا هنرمندان و حجاران زبردست هخامنشی، توان تراش چهره و اندام زنان را بر دیواره‌های تخت جمشید نداشته‌اند؟ آیا حافظ ـ آنچنان که در مدح شاه شجاع می‌سراید ـ به تندی نقد زاهدان ریاکار شهرش، نقدی صریح به کشورداری زمانه‌اش ندارد؟ آیا در طوس، قلندران سرتراشیده بی‌خاصیت زندگی نمی‌کردند؟ فایده پرداختن به این سکوت‌ها در بررسی تاریخ هنر یا هنر امروز چه می‌تواند باشد؟

سکوت را از میان یک قطعه موسیقی حذف کنید، چیز دندان‌گیری از آن باقی نخواهد ماند. سال‌های آینده، درک و تفسیر سکوت میان سطرها را از آرشیو نشریات و روزنامه‌ها بردارید، بخش بزرگی از واقعیت قربانی خواهد شد. به‌عنوان نمونه، وقتی هنر از پدیده‌ای مثل فقر سخن نمی‌گوید، این به معنی نبود فقر نیست، این یعنی سکوت؛ سکوتی که دلایل عمدی یا اجباری بودن آن بخشی از محتوای آثار هنرمند خواهد بود. کسانی با نگاه به سایر شواهد اجتماعی و تاریخی، درباره فقدان مضامینی در سینما و ادبیات و هنر هر دوره از تاریخ قضاوت خواهند کرد و به یقین سکوت آن را معادل پاکیزگی فرهنگی یا بی‌اهمیتی این موضوعات فرض نمی‌کنند. سکوت گاهی مهم‌ترین و گویاترین اثر یک شاعر، نویسنده یا هنرمند است. همه این سکوت‌ها در طول تاریخ فرهنگی هر تمدنی، شنیدنی و خواندنی است.

پیشنهاد

«علامه» روایتی تاریخی از حیات علمی محمد آملی

کتاب «علامه» با عنوان فرعی «احوال و آثار شمس‌الدین محمد آملی» تازه‌ترین کتابی است که نشر نامک به قلم مسعود طاهری روانه بازار نشر کرده است. کتاب روایتی تاریخی از زندگی، آثار و حیات علمی شمس‌الدین محمد آملی عالم برجسته و نابغه قرن هشتم ایرانی و همچنین بررسی مهم‌ترین کتابش «نفائس‌الفنون فی عرایس‌العیون» است.

شمس‌الدین محمد آملی عالمی است که علی رغم اینکه ذوالفنون و جامع‌الاطراف است و در اثر سرتگری که در طبقه‌بندی علوم دارد و به معرفی صد و شصت علم و فن در تمدن اسلامی می‌پردازد، اما دچار گمنامی بزرگی در میان بزرگان و حکمای مسلمان است. او از علما و محققان و پزشک بزرگ شیعه در قرن‌های هفتم و هشتم هجری است. او برای تحصیل علوم مختلف محضر استادان بزرگی را در چند شهر درک نمود و سپس در زمان الجایتو بنا به درخواست آن پادشاه به سلطانیه رفت و مورد احترام وی و وزیرش خواجه رشیدالدین فضل‌الله همدانی قرار گرفت و مدرس مدرسه سلطانیه شده و بعد از مرگ آن پادشاه و اختلال امور آذربایجان چندی در سیاحت بلاد گذرانید تا اینکه در زمان فرمانروایی شاه شیخ ابواسحق به شیراز رفت و همانجا به تدریس و تألیف پرداخت. کتاب دارای دو فصل است؛ «فصل اول با عنوان: زندگی و شرح حال شمس‌الدین محمد آملی»

در چند بخش مجزا سیر زندگی پرفراز و نشیب شمس‌الدین محمد آملی را براساس منابع و شواهد و قرائن تاریخی روایت می‌کند و در فصل دوم با عنوان: «نفائس‌الفنون فی عرایس‌العیون: شاهکاری علمی و طرحی تمدنی» مؤلف کتاب سعی دارد مختصات کتاب نفائس‌الفنون و ارزش‌های کاری شمس‌الدین آملی را تا آنجا که امکان داشته مشخص کند. اهمیت کتاب نفائس‌الفنون بیشتر در تاریخ علم تمدن اسلامی است، مؤلف اما به نکته‌ای که در این کتاب اشاره دارد، نوع طبقه‌بندی است که شمس‌الدین آملی انجام داده و این طبقه‌بندی را کمال یافته‌ترین نوع طبقه‌بندی نه تنها در تمدن اسلامی بلکه در تمدن بشری معرفی می‌کند. نفائس‌الفنون فی عرایس‌العیون از آثار علمی فاخر قرن هشتم هجری به زبان فارسی است. نویسنده کتاب که پیشتر کتاب «منجی بخارا» از او به چاپ رسیده و بیشتر سابقه فیلمسازی دارد، در این کتاب معتقد است که به دلایل مختلفی که در بخش‌های مختلف کتاب ذکر می‌کند، عنوان علامه که امروز به بسیاری از عالمان دینی و ادبی داده می‌شود، بیش از همه سزاوار نام شمس‌الدین محمد آملی است. کتاب علامه در ۱۴۳ صفحه و به قیمت ۷۰ هزار تومان به کوشش نشر نامک به چاپ رسیده است.

کتاب «علامه» / نویسنده: مسعود طاهری / نشر نامک

خواندن

کتابخانه‌ها و مسأله سنجش و ارزیابی

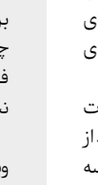

علی مسلمی
پژوهشگر

بقای کتاب و استمرار کتابخانه‌ها در گرو چیست؟ اگر بخواهیم پاسخی کلی به این پرسش دهیم، می‌توانیم بگوییم که بقای کتابخانه‌ها در آینده تا حد زیادی وابسته به تأثیر مثبت و پایدار آنها است. اما اگر بخواهیم پاسخ دقیق‌تری ارائه دهیم، باید بگوییم بقای کتابخانه‌ها وابسته به این است که تا چه میزان سرمایه اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی ایجاد می‌کنند. بنابراین سنجش و ارزیابی محصولات و خدمات کتابخانه‌ها از اهمیت برخوردار است. با وجود این، اثبات ارزش و اهمیت کتابخانه‌های عمومی تنها از طریق ارزیابی مناسب و کارآمد به دست می‌آید. به همین دلیل باید شواهد جامع و معتبری به لحاظ کمی و کیفی گردآوری شوند. این فرایند کارکردهای متفاوتی دارد، از یک سو مدیریت مناسب کتابخانه‌ها و خدمات آن را تضمین می‌کند و از سوی دیگر خدمات جدیدی را ارائه می‌دهد که ما را برای آینده آماده می‌سازند. با نگاه به عملکرد کتابخانه‌ها می‌توان گفت که ارزیابی کتابخانه‌ها غالباً براساس تجربه و موفقیت صورت گرفته است. اما این نوع ارزیابی، انجام مقایسه را در بسیاری از زمینه‌ها دشوار می‌کند. در هر حال، فضا و شرایط آینده تغییر خواهد کرد و متفاوت از فضاهایی خواهد بود که کتابداران، کارمندان کتابخانه‌ها و کاربران آنها می‌شناسند. از این رو، برای ارزیابی، سنجش و تأیید فعالیت کتابخانه‌ها نیازمند چهارچوب‌ها و رویکردهای جدید هستیم، هم با توجه به فعالیت‌های کتابخانه در فضای فیزیکی و مجازی و هم در نسبت با شرایط سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فنی.

طبق پژوهش‌های صورت گرفته درباره تحولات و ویژگی‌های آتی کتابخانه‌ها می‌توان گفت که ما با تغییرات گسترده‌ای در آینده مواجه خواهیم بود. اما نکته جالب در این پژوهش‌ها این است که کتابداران و کارکنان کتابخانه‌ها غالباً نخستین مدافعان فناوری‌های جدید هستند و راه را برای پذیرش گسترده‌تر این فناوری‌ها در سازمان‌های عمومی و خصوصی باز می‌کنند. در این راستا پیشرفت مدام و پایدار تضمین شده نیست و باید برای آینده بدرستی برنامه‌ریزی کرد. یکی از اقداماتی که باید به انجام رسد این است که مفهوم کتابخانه از نو تعریف شود. اما بازتعریف این مفهوم به نحوی که مورد اجماع همگان باشد، دشوار است. دلیل دشواری این است که فعالیت‌های کتابخانه‌ها غالباً با فعالیت‌های سازمان‌های دیگر همپوشانی دارد و مرزبندی دقیق میان آنها پیچیده است. مطابق با برخی مطالعات درمی یابیم که خدمات کتابخانه‌ها در آینده به نحو چشمگیری با توجه به شرایط و نیازهای گروه‌های اصلی کاربران تغییر خواهد کرد. همچنین دسترسی دیجیتالی به مجموعه گسترده‌ای از خدمات آسان‌تر خواهد شد. احتمالاً یکی از مشکلات آینده که کتابخانه‌ها با آنها روبه‌رو خواهند بود، تفکیک یکایک کتابخانه‌ها است اما این کار ممکن است باعث سردرگمی کاربران شود. موفقیت در همه اینها در نهایت بستگی به این دارد که کتابداران حرفه‌ای مدیریت را برعهده بگیرند و نیازها و خواست‌های کاربران را به روشنی مشخص و برآورده کنند، آن هم با استفاده از فناوری‌های جدید و مهم. اگر این کار صورت گیرد، آنگاه محوریت، پویایی، اهمیت و ارزش فعالیت‌های کتابخانه‌ها و خدمات آنها اثبات می‌شود. در همین راستا پژوهش‌های دیگر، اهمیت کتابداران حرفه‌ای را به روشنی نشان می‌دهند و تأکید می‌کنند که بدون آنها تغییر مهمی رخ نخواهد داد. همچنین در این واقعیت تردیدی نیست که تغییر نگرش مردم به کتابداران و کارمندان کتابخانه‌ها بخش مهمی از مسیر آینده است. از سوی دیگر، مهارت‌ها و ویژگی‌های مهمی که کارمندان کتابخانه طی سال‌ها به دست آورده‌اند کماکان در عصر دیجیتال مهم هستند، هر چند که باید این مهارت‌ها را با مهارت‌های جدید تلفیق کرد. افزون بر این، اطلاعات نیز باید دسترس‌پذیر و کاربردپذیر باشد اما در دسترس بودن اطلاعات به تنهایی کافی نیست. کارکنان کتابخانه‌ها و کتابداران همیشه دارای نقش محوری در فهم رفتارهای کاربران کتابخانه‌ها هستند. از این‌رو، آنها از این آمادگی برخوردارند که در هنگام پیدایش فناوری‌های جدید، مهارت‌ها، شناخت و رویکردهای خود را تغییر دهند. از سوی دیگر در کشورهای غربی، انجمن‌های حرفه‌ای کتابداری و اطلاع‌رسانی نیز نقش خود را در بقا و تداوم کتابخانه‌ها ایفا می‌کنند. این انجمن‌ها اطلاعات کارآمد، مناسب را در دسترس همگان قرار می‌دهند. در واقع، این انجمن‌ها به‌عنوان بخش بنیادی جامعه در آینده و در تأمین اطلاعات پیشگام خواهند بود. به طور خلاصه می‌توان گفت که کتابداران و کارمندان کتابخانه‌ها هنوز تأثیرگذار هستند اما باید در برنامه‌ریزی راهبردی کلان و سیاستگذاری حضور داشته باشند تا ثبات خدمات کتابخانه‌ها تضمین شود.

عکس نوشت

با هدف آشنایی دانش‌آموزان عشایری با فرهنگ کتاب و کتابخوانی، جشنواره طعم کتاب با عشایر هر ۲ هفته یکبار در یکی از شهرستان‌های شمال خوزستان که میزبان عشایر هستند، برگزار می‌شود. استان خوزستان با میزبانی از ۴۰ هزار خانوار عشایر با جمعیت حدود ۱۷۰ هزار نفر از بزرگترین استان‌های عشایری کشور است. /ایسنا